

РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӨН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӨРЕ
(2024-2025 нче уку елы)
4 нче сыйныф

Үткәру вакыты – 120 минут
Максималь балл – 54

I. Тестлардан дөрес жавапны билгеләгез.

1. Саңгырау тартык авазлардан гына торган сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) өстәл
- ә) китап
- б) дәфтәр
- в) бетергеч

2. Парсыз яңгырау тартыкны билгеләгез. (2 балл)

- а) [ж]
- ә) [г]
- б) [д]
- в) [н]

3. Калын сузык авазлардан гына торган сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) бүре
- ә) төлке
- б) куян
- в) керпе

4. Хәрәфләр белән авазлар саны тигез булмаган сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) яфрак
- ә) көньяк
- б) яшьлек
- в) кульюгыч

5. **Соң** сүзенең антонимын билгеләгез. (2 балл)

- а) кич
- ә) озын
- б) көндөз
- в) иртә

6. Парлы сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) кара(жиләк)
- ә) исән(сау)
- б) ай(сыз)
- в) бал(корты)

7. Урын-вакыт килешендәге исемне билгеләгез. (2 балл)

- а) урман
- ә) урманга
- б) урманны
- в) урманда

8. Хәзерге заман хикәя фигыльне билгеләгез. (2 балл)

- а) укый
- ә) укыган
- б) укыды
- в) укыр

9. Санны билгеләгез. (2 балл)

- а) укучы
- ә) ул
- б) ун
- в) санным

10. Боеру жөмләне билгеләгез. (2 балл)

- а) Нинди матур көн!
- ә) Урамда кар явамы?
- б) Балалар, кар бабай ясагыз!
- в) Балалар урамда уйныйлар.

II. Теоретик бирем.

Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. (8 балл)

Татар телендә нечкә һәм калын _____ авазлар була. О һәм ө хәрефләре сүзнен _____ ижегендә генә языла. Охшаш мәгънәле сүзләр _____ дип атала. *Аш, аша, ашлык* – _____ сүзләр. *-га/-гә* – _____ килеше кушымчасы. _____ предметның төрле билгеләрен белдерәләр. _____ эш-хәрәкәтне белдерә. Ия кем? _____? сорауларына җавап бирә.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дөрес итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. (4 балл)

ил, көн, эш, дә, башы, сөйгән, авырта, сөйгәнне, ялкауның

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Жөмлэләрне татар теленә тәржемә итеп языгыз. (6 балл)

Ученики сейчас на уроке. _____

Они читают и пишут по-татарски. _____

Алсу делает домашнее задание медленно. _____

Трамвайда барганда,
 Эгэр дэ минем янда
 Олылар басып барса,
 Э мин утырган булсам —
 Жәһәт кенә торам да
 Урын бирәм аларга.

3. “Өлкөннөргө булышам” темасына 6-8 жөмлөдөн торган инша языгыз. (10 балл)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper appears to be a standard notebook page.

Муниципаль тур

РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӨН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӨРЕ
(2024-2025 нче уку елы)
5 нче сыйныф

Үткәрү вакыты – 120 минут
Максималь балл – 54

I. Тестлардан дөрес җавапны билгеләгез.

1. Яңгырау тартык авазлардан гына торган сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) кайнатма
- ә) шикәр
- б) коймак
- в) гөбәдия

2. Парсыз саңгырау тартыкны билгеләгез. (2 балл)

- а) [ф]
- ә) [т]
- б) [h]
- в) [ч]

3. Жөмләдәге [э] авазының санын билгеләгез. (2 балл)

Һәр эшнең дә җәе бар, ботканың да мае бар. (Мәкаль)

- а) 1
- ә) 2
- б) 3
- в) 4

4. Юлдан-юлга күчереп булмаган сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) егет
- ә) йолдыз
- б) елга
- в) кояш

5. *Тәмле* сүзе күчерелмә мәгънәдә кулланылган рәтне билгеләгез. (2 балл)

- а) тәмле күмәч
- ә) тәмле кайнатма
- б) тәмле төш
- в) тәмле аш

6. Тезмә сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) бал(сыз)
- ә) кара(бодай)

- б) киём(салым)
- в) бака(яфрагы)

7. Тартым белән төрлэнгән исемне билгеләгез. (2 балл)

- а) песиләр
- ә) песиебез
- б) песинен
- в) песиләргә

8. Алмашлыкны билгеләгез. (2 балл)

- а) алар
- ә) укучылар
- б) житмеш
- в) йөгәрә

9. Артыклык дәрәжәсендәге сыйфатны билгеләгез. (2 балл)

- а) кечкенә
- ә) кечкенәрәк
- б) кеп-кечкенә
- в) бәләкәй

10. Жөмләнең иясен билгеләгез. (2 балл)

Укучылар агач ботагына җимлек элделәр.

- а) укучылар
- ә) агач
- б) ботагына
- в) җимлек

II. Теоретик бирем.

Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. (8 балл)

Татар телендә нечкә һәм _____ сузык авазлар була. Татар телендә басым, гадәттә, сүзнең _____ ижегенә төшә. Капма-каршы мәгънәле сүзләр _____ дип атала. *Сыз, сызык, сызыклы* – _____ сүзләр. -ны/-не – _____ килеше кушымчасы. _____ предметның исәбен белдерәләр. Боерык фигыльләр зат-_____ белән төрләнәләр. Ия _____? нәрсә? сорауларына җавап бирә.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дөрес итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. (4 балл)

тирән, бер, диңгез, су, тамчыдан, болганчык, булмый, күренә

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жөмлэлэрне татар теленә тәржемә итеп языгыз. (6 балл)

Моя комната небольшая.

Около окна стоит письменный стол.

На столе лежат мои учебники и тетради.

В шкафу висит моя одежда.

2. Шигырьне укыгыз һәм биремнәрне эшләгез.

КЫЕН ХЭЛ

Ишегалды бозлавык,
Бозлавыкта бер тавык.
Тукта, тукта, ни булды?
Тавык таеп егылды!

Өтәч килде ярдәмгә,
калды кыен бер хәлгә:
ярдәм итәр юлы юк.
Канаты бар, кулы юк.

(Рөстәм Мингалим)

2.1. Кушма сүзне күчереп языгыз. (1 балл)

2.2. *Ярдәм итәр* сүзенең синонимын языгыз. (2 балл)

2.3. Шигырьдә кулланылган антоним сүزلәрне парлап языгыз. (2 балл)

2.4. Тойгылы жөмләне күчереп языгыз. (1 балл)

3. Йорт хайваннары, кош-кортлары турында 6-8 жөмлөдөн торган инша языгыз. (10 балл)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Муниципаль тур

РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӘН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӨРЕ
(2024-2025 нче уку елы)
6 нчы сыйныф

Үткәрү вакыты – 150 минут
Максималь балл – 58

I. Тестлардан дөрес җавапны билгеләгез.

1. Жәмләдәге [э] авазының санын билгеләгез. (2 балл)

Дөрес эш өчен кыю басып тор. (Мәкаль)

- а) 1
- ә) 2
- б) 3
- в) 4

2. Кече тел тартыгын билгеләгез. (2 балл)

- а) [h]
- ә) [й]
- б) [ф]
- в) [x]

3. Басымы соңгы ижеккә төшкән сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) аңлатасың
- ә) аңлаталар
- б) аңлаттылар
- в) аңлатмадылар

4. Антонимнарны билгеләгез. (2 балл)

- а) кача, яшеренә
- ә) уйный, шаяра
- б) кайгыра, шатлана
- в) яна, балкый

5. Фразеологизмның синоним пары билгеләгез. (2 балл)

түшәмгә төкереп яту

- а) стенага борчак ату
- ә) корыны бушка аудару
- б) тетмәсен тетү
- в) сабын куыгы очыру

6. Тамырдаш сүزلәрне билгеләгез. (2 балл)

- а) шат, таш

- ә) күл, күлмәк
- б) бүл, бүлмә
- в) кискеч, бетергеч

7. Тартым белән төрлэнгән исемне билгеләгез. (2 балл)

- а) кош
- ә) кошчык
- б) кошларга
- в) кошчыгым

8. Артыклык дәрәжәсендәге сыйфатны билгеләгез. (2 балл)

- а) якты
- ә) яктырак
- б) яп-якты
- в) уттай

9. Жөмләдәге фигыльнең төрен билгеләгез. (2 балл)

Аю – көченә, кеше акылына ышана. (Мәкаль)

- а) хәзерге заман хикәя фигыль
- ә) үткән заман хикәя фигыль
- б) киләчәк заман хикәя фигыль
- в) боерык фигыль

10. Жөмләнең иясен билгеләгез. (2 балл)

Яңа ел бәйрәмен балалар шатланып көтеп алалар. (Мәкаль)

- а) Яңа ел
- ә) бәйрәмен
- б) балалар
- в) көтеп алалар

II. Теоретик бирем.

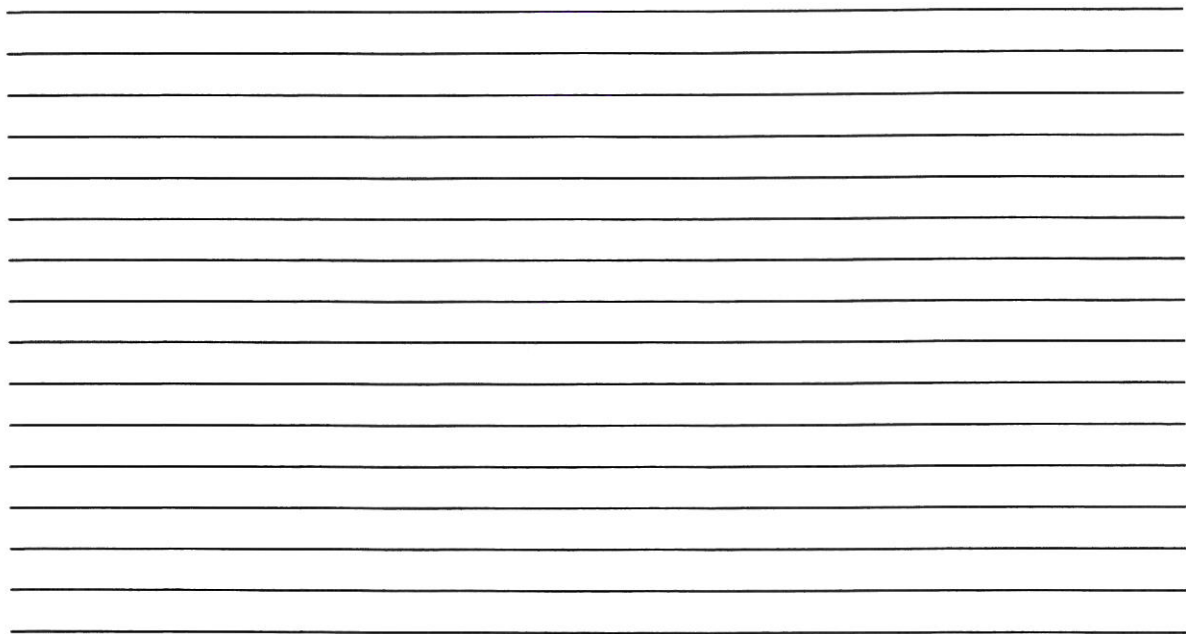
Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. (8 балл)

Татар телендә авыз һәм _____ тартык авазлар була. Сүзләрнең мәгънәләре _____ сүзлекләрдә күрсәтелә. Күп мәгънәле сүзләрнең туры һәм _____ мәгънәләре була. Сүзнең _____ тамырдан яки тамыр һәм ясагыч кушымчадан тора. -нын/-нең – _____ килеше кушымчасы. Без, сез, алар – _____ алмашлыклары. Хикәя фигыльләр зат-_____ белән төрләнәләр. Ия һәм _____ – жөмләнең баш кисәкләре.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дөрес итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. (4 балл)

сүзеннән, кешенең, начардан, билгеле, холкы, качар, акылы, дуслары



РУС ТЕЛЕНДӨ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӨ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӨН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӨРЕ
(2024-2025 нче уку елы)
7 нче сыйныф

Үткәру вакыты – 150 минут
Максималь балл – 60

I. Тестлардан дөрес жавапны билгеләгез.

1. Жөмләдәге [й] авазының санын билгеләгез. (2 балл)

Көн саен майлы ботка булмый. (Мәкаль)

- а) 1
- ә) 2
- б) 3
- в) 4

2. Калын пары булмаган сузык авазны билгеләгез. (2 балл)

- а) [ү]
- ә) [и]
- б) [ә]
- в) [ө]

3. Жөмләдәге ябык ижекларнең санын билгеләгез. (2 балл)

Ялкауга яңгыр иң беренче төшә. (Мәкаль)

- а) 4
- ә) 5
- б) 6
- в) 7

4. Фразеологизмның мәгънәсен билгеләгез. (2 балл)

канат астына алу

- а) качыру
- ә) урлау
- б) кочаклау
- в) яклау

5. Татар теленең үз сүзен билгеләгез. (2 балл)

- а) икмәк
- ә) дәфтәр
- б) кәбестә
- в) шагыйрь

6. Кушма сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) аллы(гөлле)
- ә) кура(жиләге)
- б) кара(жиләк)
- в) мал(туар)

7. Чама санын билгеләгез. (2 балл)

- а) унау
- ә) меңнәрчә
- б) уникашәр
- в) өч бөтен уннан бер

8. Юклык алмашлыгын билгеләгез. (2 балл)

- а) алар
- ә) сезнеке
- б) нинди
- в) ничкем

9. Жөмләдәге сүзләрнең кайсы сүз төркеменә караганлыгын билгеләгез. (2 балл)

Бүгенге эшне иртәгә калдырма. (Мәкаль)

- а) сыйфат, исем, рәвеш, боерык фигыль
- ә) сыйфат, исем, рәвеш, хикәя фигыль
- б) рәвеш, исем, рәвеш, боерык фигыль
- в) сыйфат, исем, исем, боерык фигыль

10. Жөмләнең иясен билгеләгез. (2 балл)

Оятсыз кеше өчен оятлының йөзе кызарыр. (Мәкаль)

- а) оятсыз
- ә) кеше
- б) оятлының
- в) йөзе

II. Теоретик бирем.

Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. (8 балл)

Сузыкка тәмамланган ижек – _____ ижек. [h], [щ], [x], [ц] – _____ сангырау тартыклар. Исемнең иркәләү- _____ кушымчасы – модальлек кушымча. Язылышлары төрле, әйтелешләре бертөрле булган сүзләр _____ дип атала. Татар телендә _____ килеш бар. Кыскартылма исемнәр сүзләрнең _____ ижекләреннән ясала ала. _____ фигыль эш кушуны, үтенүне белдерә. Хикәя жөмлә ахырына _____ куела.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дөрес итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. (4 балл)
эштән, эш, төннән, көн, караңгы, көләр, килә, соң, кичке, якты, көндөзгә

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жөмлэләрне татар теленә тәржемә итеп языгыз. (6 балл)

Мы готовим домашнее задание. Я повторяю старые слова, а подруга учит новые глаголы. Потом мы читаем недлинный текст, повторяем правила и пишем упражнения.

2. Шигырьне укыгыз һәм биремнәрне эшләгез.

ИРТӘ БЕЛӘН

Жып-жылы, нурлы көн бүген.	Чирәмдәге чык суында
Бер кош юына тышта.	Коена да коена.
Гажәпләнәм: үзе нәни,	Аның чәчкән тамчылары
Ә үзе нинди чиста!	Жанлы сыман тоела.

Канатына ышкып ала
Нәни генә томшыгын.
Шифалы, тылсымлы диләр
Яландагы таң чыгын...

(Галимҗан Гыйльманов)

2.1. Сингармонизм законының рәт гармониясенә буйсынмаган сүзләрне күчереп языгыз. (2 балл) _____

2.2. Тартыклар чиратлашуы күзәтелгән сүзләрне күчереп языгыз. (3 балл) _____

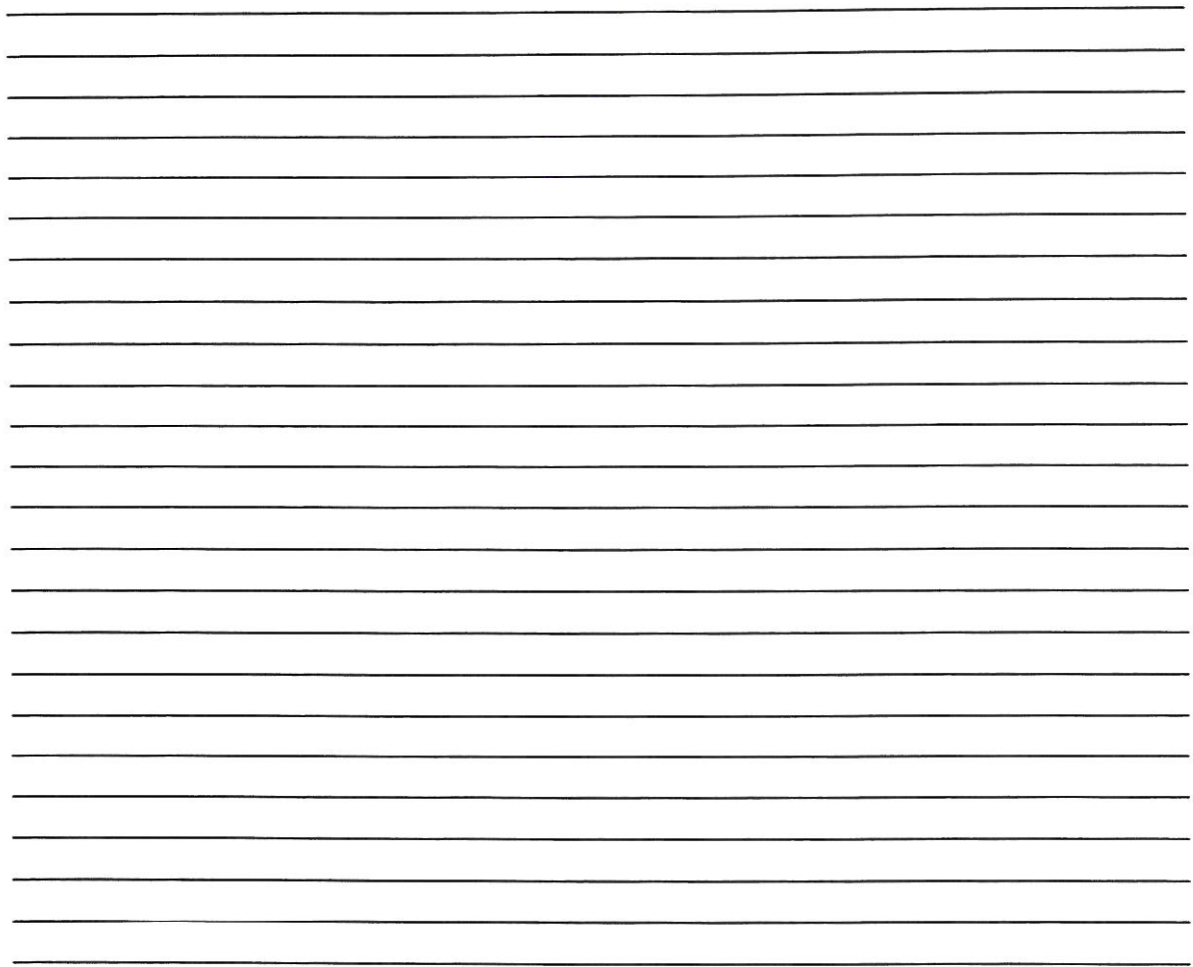
2.3. **Шифалы** сүзнең синонимын языгыз. (2 балл) _____

2.4. Кушма сүзне күчереп языгыз. (1 балл) _____

2.5. **Жылы** сыйфатының кимлек дәрәжәсен языгыз. (1 балл) _____

2.6. Калын хәрефләр белән бирелгән жөмләнең хәбәрен языгыз. (1 балл) _____

3. “Канатлы дусларыбыз” дигән темага 8-10 жөмлэдән торган инша языгыз. (12 балл)



РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӨН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӨРЕ
(2024-2025 нче уку елы)
8 нче сыйныф

Үткәрү вакыты – 150 минут
Максималь балл – 60

I. Тестлардан дөрес җавапны билгеләгез.

1. Жәмләдәге [м] авазының санын билгеләгез. (2 балл)
Көчең белән мактанма, эшең белән мактан. (Мәкаль)
а) 1
ә) 2
б) 3
в) 4
2. Жәмләдәге ачык ижекларнең санын билгеләгез. (2 балл)
Берәүнең буге кыска, берәүнең уе кыска. (Мәкаль)
а) 5
ә) 7
б) 8
в) 10
3. Фразеологизмның мәгънәсен билгеләгез. (2 балл)
усак яфрагы
а) кечкенә кеше
ә) тиктормас, кыбырсык кеше
б) яшь, тәҗрибәсез кеше
в) тырыш, эшчән кеше
4. Татар теленең үз сүзен билгеләгез. (2 балл)
а) шәһәр
ә) хат
б) вәгъдә
в) авыл
5. Кушма сүзне билгеләгез. (2 балл)
а) уен(көлке)
ә) тере(көмеш)
б) кара(бөрлегән)
в) каз(үрдәк)

6. Вакыт рәвешен билгеләгез. (2 балл)

- а) сишәмбе
- ә) шактый
- б) кич
- в) бүген

7. Затланышсыз фигыльне билгеләгез. (2 балл)

- а) боерык фигыль
- ә) шарт фигыль
- б) исем фигыль
- в) хикәя фигыль

8. Сүзтезмәне билгеләгез. (2 балл)

- а) диңгез
- ә) тирән диңгез
- б) диңгез, күл
- в) Кара диңгез

9. Жөмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән сүзнең нинди жөмлә кисәге икәнлеген билгеләгез. (2 балл)

Читлеккә өйрәнгән кош иректә башын югалтыр. (Мәкаль)

- а) ия
- ә) хәбәр
- б) рәвеш хәле
- в) аергыч

10. Жөмләнең хәбәрен билгеләгез. (2 балл)

Суқыр тычканга карт мәче дә арыслан булып тоела. (Мәкаль)

- а) суқыр
- ә) мәче
- б) булып
- в) тоела

II. Теоретик бирем.

Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. (8 балл)

_____ килешендәге I һәм II зат алмашлыклары _____ гармониясенә буйсынмыйлар. Язылышлары бердәй, әмма әйтелешләрендә аерма булган сүзләр _____ дип атала. Бер тамырдан булган сүзләр – _____ сүзләр. _____ предметның яисә затның төрле билгеләрен белдерә. Саналмыш һәрвакыт _____ санда килә. Жөмләдәге сүзләр арасында тезүле һәм _____ бәйләнеш була. _____ хәле беркайчан да аерымланмый.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дөрес итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. (4 балл)
ит, вак, белән, кире, карчыга, йөри, балык, авызыннан, чыкмый, көтүе

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жөмлэләрне татар теленә тәржемә итеп языгыз. (6 балл)

На уроке ученики читают вслух, пишут, рассказывают, много говорят по-татарски. Иногда они отвечают правильно, иногда неправильно. Когда дети говорят неправильно, учительница исправляет их ошибки.

2. Шигырьне укыгыз һәм биремнәрне эшләгез.

ТАҢ

Таң ата, дип ишеткән бар
Әбидән дә, бабайдан да.
Ә үземнең таң атканын
Күргәнем юк беркайчан да.
Бүген менә шуңа күрә
Уяным да карангыдан,

“Таң ничек ата соң?” – диеп
Карап торам тәрәзәдән.
Башта үзем куркып куйдым:
Карангыда күрә алмам.
Хәзер тышта якты инде,
Таң атканын күрми калмам.

(Равил Фәйзуллин)

2.1. Сингармонизм законының рәт гармониясенә буйсынмаган сүзгә күчәрәп языгыз. (1 балл) _____

2.2. Басымы соңгы ижеккә төшмәгән сүзләрне күчәрәп языгыз, басымнарын билгеләгез (3 балл) _____

2.3. Иртүк торунны белдергән фразеологизмны искә төшереп языгыз. (2 балл) _____

2.4. Кушма сүзләрне күчәрәп языгыз. (1 балл) _____

2.5. **Якты** сыйфатын дәрәжәләр белән төрләндереп языгыз. (1 балл) _____

2.6. Калын хәрефләр белән бирелгән жөмләне кискенләп төрән языгыз. (2 балл) _____

3. Шигырьдәге геройны тасвирлап, 8-10 жөмләдән торган инша языгыз. (12 балл)

РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӨН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӨРЕ

(2024-2025 нче уку елы)

9 нчы сыйныф

Үткәрү вакыты – 180 минут

Максималь балл – 68

I. Тестлардан дөрес җавапны билгеләгез.

1. Жөмләдәге [а] авазының санын билгеләгез. (2 балл)

Оясыз сандугач сайрамый. (Мәкаль)

- а) 3
- ә) 4
- б) 5
- в) 6

2. Жөмләдәге ачык ижекләр санын билгеләгез. (2 балл)

Куркак аулакта батыр була. (Мәкаль)

- а) 3
- ә) 4
- б) 5
- в) 8

3. Фразеологизмның мәгънәсен билгеләгез. (2 балл)

сакал сыйнап калу

- а) алдану
- ә) сабуллашу
- б) изге теләкләр теләп калу
- в) борчылу

4. Татар теленен үз сүзен билгеләгез. (2 балл)

- а) теләк
- ә) хыял
- б) өмет
- в) гомер

5. Кушма сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) киём(салым)
- ә) жир(су)
- б) эт(шомырты)
- в) яр(канат)

6. Билгеләү алмашлыгын билгеләгез. (2 балл)

- а) кемдер
- ә) кайда
- б) һәркем
- в) берни

7. Затланышлы фигыльне билгеләгез. (2 балл)

- а) исем фигыль
- ә) боерык фигыль
- б) хэл фигыль
- в) сыйфат фигыль

8. Сүзтезмәне билгеләгез. (2 балл)

- а) жиләк
- ә) баллы жиләк
- б) жиләк-жимеш
- в) кура жиләге

9. Жөмләдәге калын хәрәфләр белән бирелгән сүзнең нинди жөмлә кисәге икәнлеген билгеләгез. (2 балл)

Куркакның йодрыгы кесәсендә. (Мәкаль)

- а) ия
- ә) хәбәр
- б) урын хәле
- в) тәмамлык

10. Мәкальләр арасыннан кушма жөмләне билгеләгез. (2 балл)

- а) Аннан-моннан эшләсәң, яңадан эшләрсең.
- ә) Иренгәннең иренен эт ялаган.
- б) Ир мактаныр, корал эшләр.
- в) Иренмәгән иртәгәге эшен бүген бетергән.

II. Теоретик бирем.

Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. (8 балл)

[и] авазының калын пары _____. Татар телендә ачык һәм _____ ижеклар бар. Бер ижеккә сүзгә басым тамгасы _____. Билгеле бер грамматик формада гына омоним булып килгән сүзләр _____ дип атала. Парлы сүзләр _____ аша языла. Ул зат һәм _____ алмашлыгы була ала. Тиндәш кисәкләрдән соң килгән гомумиләштерүче сүз алдыннан _____ куела. Баш кисәкләрдән генә торган жөмлә _____ жөмлә дип атала.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дөрес итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. (4 балл)

көче, эшкә, кулыңнан, бар, кырык, килмәгән, кешенең, тотынма, коралда

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жөмлөләрне татар теленә тәржемә итеп языгыз. (10 балл)

Верблюд – одно из самых выносливых животных. Несколько недель он может идти под палящим солнцем и не пить. При этом он ещё и груз несёт. Поэтому верблюд для человека в пустыне незаменим. Его называют “кораблём пустыни”.

2. Шигырьне укыгыз һәм биремнәрне эшләгез.

УРМАН

Тезелеп үскән төрле зур агачлар,	Тып-тын торган ошбу серле урман,
Үзе матур, үзе куркыныч;	Төрле матур кошлар оясы;
Яшел хәтфә кебек яфраклары	Матур кошларына табигатьнең
Кайвакытта тора тып-тыныч.	Бүләк итеп биргән дөньясы.

(Мәҗит Гафури)

2.1. Сингармонизм законының рәт гармониясенә буйсынмаган сүзләрне күчереп языгыз. (2 балл) _____

2.2. Искергән сүзне һәм аның кайсы сүз төркеменә караганлыгын языгыз. (2 балл) _____

2.3. Шигырьдә кулланылган синонимнарны языгыз. (1 балл) _____

2.4. Тартым белән төрләнгән исемнәрне күчереп языгыз. (2 балл) _____

2.5. Калын хәрефләр белән бирелгән жөмлөгә синтаксик анализ ясагыз: жөмлә кисәкләрен һәм аларның төрләрен билгеләгез, жөмлөгә билгеләмә бирегез. (4 балл)

Муниципаль тур

РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӨН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӨРЕ
(2024-2025 нче уку елы)

10 нчы сыйныф

Үткәру вакыты – 180 минут
Максималь балл – 68

I. Тестлардан дөрес жавапны билгеләгез.

1. Жөмләдәге [ө] авазының санын билгеләгез. (2 балл)
Йолдыз бик югары да, ул да кое төбенә төшә. (Мәкаль)
а) 2
ә) 3
б) 4
в) 5
2. Жөмләдәге ачык ижекләр санын билгеләгез. (2 балл)
Ялкау ятып эшли, утырып йоклый. (Мәкаль)
а) 3
ә) 4
б) 5
в) 6
3. Фразеологизмның мәгънәсен билгеләгез. (2 балл)
мыегы үрә тору
а) бик каты мактану
ә) бик каты шатлану
б) бик каты ачуы килү
в) бик каты борчылу
4. Татар теленң үз сүзен билгеләгез. (2 балл)
а) келәм
ә) диван
б) өстәл
в) суыткыч
5. Жөмләдәге тамыр сүзне билгеләгез. (2 балл)
Иртәгәге эшеңне бүген эшлә. (Мәкаль)
а) иртәгәге
ә) эшеңне
б) бүген
в) эшлә

6. Юклык алмашлыгын билгеләгез. (2 балл)

- а) минеке
- ә) ничек
- б) һәрбер
- в) һичкем

7. Жөмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән сүзнең кайсы сүз төркеменә караганлыгын билгеләгез. (2 балл)

Күмәк эш – күңелле эш. (Мәкаль)

- а) сыйфат
- ә) исем
- б) рәвеш
- в) фигыль

8. Жөмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән сүзнең нинди жөмлә кисәге икәнлеген билгеләгез. (2 балл)

Курыккан эт кырга чыкмас. (Мәкаль)

- а) ия
- ә) тәмамлык
- б) урын хәле
- в) рәвеш хәле

9. Икеләнүне белдерә торган кереш сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) зинһар
- ә) мөгаен
- б) ниһаять
- в) ичмасам

10. Иярчен жөмләнең төрен билгеләгез. (2 балл)

Малай, кулына акча керсә, көчек сатып алыр. (Мәкаль)

- а) синтетик иярчен урын жөмлә
- ә) синтетик иярчен вакыт жөмлә
- б) аналитик иярчен шарт жөмлә
- в) синтетик иярчен шарт жөмлә

II. Теоретик бирем.

Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. (8 балл)

Уңай һәм _____ ассимиляция була. Элек тә һәм хәзерге көндә дә еш кулланыла торган сүзләр _____ сүзләр дип атала. Тамыр нигезле һәм _____ нигезле сүзләр була. Исем килеш, сан һәм _____ белән төрләнә. Гарәп цифрларыннан соң килгән кушымчалар _____ языла. Боерык фигыль _____ белән төрләнми. –ның/-нең кушымчалы сүз жөмләдә исемгә иярсә, ул _____ була. Мөнәсәбәтле сүз һәрвакыт _____ жөмләдә килә.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дөрес итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. (4 балл)
булыр, кешенең, чыкмас, ялкауның, чокыр, куеныннан, җылкәсе, ялкау, кулы

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жөмлэләрне татар теленә тәржемә итеп языгыз. (10 балл)

Я увидел ёлку. Росла она в тени, и оттого сучья у неё были опущены вниз. Под ёлкой получился хороший шалашик.

Невозможно передать прелести пребывания в лесу под ёлкой во время тёплого летнего дождя. Долго дождик шептал и шептал что-то нашей ёлке.
(М.Пришвин)

2. Шигырьне укыгыз һәм биремнәрне эшләгез.

САКЛЫЙК, ӘЙДӘ, ЖИР-АНАНЫ
Чиста һава – жанга дәва, беләбез,
Сихәт эзләп, урманнарغا керәбез.
Сафланырга шәһәр сарган сөрәмнән
Елга-күлләр хозурына киләбез.
Кошлар тынса, урман бетсә, күл кипсә,
Жирдә яшәү булалмасын төшенәм.
Я, кем белә: ничек итеп якларга
Зур Жир шарын бәп-бәләкәй кешедән?

(Сания Әхмәтҗанова)

2.1. Сингармонизм законының рәт гармониясенә буйсынмаган сүзләрне күчереп языгыз. (2 балл)

2.2. Кече тел ассимиляциясе күзәтелгән сүзгә күчереп языгыз. (1 балл)

2.3. Шигырьдә кулланылган синонимнарны языгыз. (1 балл)

2.4. 1-2 жөмлэләрдәгә затланышсыз фигыльләрне күчереп языгыз. (3 балл)

2.5. Калын хәрәфләр белән бирелгән жөмләгә синтаксик анализ ясагыз: баш кисәкләрнең астына сызыгыз, компонент чикләрен билгеләгез, схема сызыгыз, жөмләгә билгеләмә бирегез. (4 балл)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӨН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӨРЕ

(2024-2025 нче уку елы)

11 нче сыйныф

Үткәрү вакыты – 180 минут
Максималь балл – 70

I. Тестлардан дөрес җавапны билгеләгез.

1. Жәмләдәге [ө] авазының санын билгеләгез. (2 балл)
Төлке тиресе белән, былбыл өне белән кадерле. (Мәкаль)
а) 2
ә) 3
б) 4
в) 5
2. Жәмләдәге ябык ижекләр санын билгеләгез. (2 балл)
Булыр-булмас эшнә алдан шаулап йөрергә кирәкмәс. (Мәкаль)
а) 8
ә) 9
б) 10
в) 12
3. Фразеологизмның мәгънәсен билгеләгез. (2 балл)
ут борчасы
а) мактанчык
ә) бик тере, хәрәкәтчән
б) бик ачулы
в) бик булдыклы
4. Алынма сүзнә билгеләгез. (2 балл)
а) эшләпә
ә) яулык
б) күлмәк
в) итәк
5. Жәмләдәге тамыр сүзнә билгеләгез. (2 балл)
Жәяүле атлыга юлдаш булмый. (Мәкаль)
а) жәяүле
ә) атлыга
б) юлдаш

в) булмый

6. Күрсәтү алмашлыгын билгеләгез. (2 балл)

- а) күпме
- ә) сезнеке
- б) шунда
- в) ниндидер

7. Затланышсыз фигыльне билгеләгез. (2 балл)

- а) барса
- ә) барырга
- б) бар
- в) бардык

8. Жөмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән сүзнең нинди жөмлә кисәге икәнлеген билгеләгез. (2 балл)

Турь юлдан олы юл яхшы. (Мәкаль)

- а) тәмамлык
- ә) урын хәле
- б) рәвеш хәле
- в) шарт хәле

9. Раслауны белдерә торган кереш сүзне билгеләгез. (2 балл)

- а) димәк
- ә) беренчедән
- б) бәхеткә
- в) һичшиксез

10. Иярчен жөмләнең төрен билгеләгез. (2 балл)

Ун адам салган күперне бер адам бозар. (Мәкаль)

- а) аналитик иярчен аергыч жөмлә
- ә) синтетик иярчен аергыч жөмлә
- б) синтетик иярчен урын жөмлә
- в) синтетик иярчен тәмамлык жөмлә

II. Теоретик бирем.

Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. (8 балл)

_____ ассимиляция язуда чагылыш таба. Татар телендә _____ ачык ижек бар. Синонимик ояда иң еш кулланыла торган _____ сүз була. _____ санының саналмышы булмый. Исем фигыль – _____ фигыль. -ның/-нең кушымчалы сүз жөмләдә фигыльгә иярсә, ул _____ була. Раслау һәм _____ жөмлэләр була. Иртүче теркәгечләр һәрвакыт _____ жөмләдә килә.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дәрәс итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. (4 балл)
түбән, үзе, кеше, үз, уйлама, һичкемне, кадерен, үзеңнән, арттырып

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жәмләләрне татар теленә тәржемә итеп языгыз. (10 балл)

Хуже нет для полевых и лесных зверьков, чем малоснежное начало зимы! Голая земля промерзает все глубже, становится твёрдой, как камень.

Но вот повалил снег. Сухое снежное море покрывает землю. На дне снежного моря теплее, чем на его поверхности. Сюда не попадает леденящий ветер. (В.Бианки)

2. Шигырьне укыгыз һәм биремнәрне эшләгез.

ИКЕ ФӘЛСӘФӘ

Яшь кешенен фәлсәфәсе шундый:	Карт кешенен фәлсәфәсе башка:
Бәхет эзләр офыклардан ары.	Туган якка юлы, туган якка.
Сүзсез генә яшен коеп торыр	Моңаешып калган тупыллары
Бакча артындагы тупыллары.	Ничә еллар буе шунда тарта?

Туган яктан күңел бизәме соң?
Жырлары да моңлы, сагынганга.
Мөлдәрәшеп, күз яшьләре тама,
Тупылларга килеп кагылганда.

(Фәйрүзә Мөслимова)

2.1. Беренче куплеттагы сингармонизм законының ирен гармониясенә буйсынган сүзләрне күчереп языгыз. (3 балл) _____

2.2. Кече тел ассимиляциясе күзәтелгән сүзгә күчереп языгыз. (1 балл) _____

2.3. Икенче куплеттагы алынма сүзләрне языгыз. (2 балл) _____

2.4. **Офык** сүзенең синонимын языгыз. (1 балл) _____

2.5. Икенче куплеттагы затланышсыз фигыльләрне күчереп языгыз. (2 балл) _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.